Brugsesteenweg-Stokerijstraat (Kuurne, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2017G214 Brugsesteenweg-Stokerijstraat
28/07/2017

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Bart Bot, Clara Thys, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert en Wouter Van Goidsenhoven
Wetenschappelijke begeleiding: /

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017
Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Inhoudstafel

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek 3

1.1 Beschrijvend gedeelte 3

1.1.1 Administratieve gegevens 3

1.2 Onderzoeksopdracht 6

1.2.1 Onderzoekskader 6
1.2.2 Juridische context 6
1.2.3 Randvoorwaarden 6
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein 6
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief 7
1.2.5.1 Huidige toestand 7
1.2.5.2 Geplande werken 9
1.2.5.3 Impactbepaling van de werken 11
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie 12
1.2.6.1 Methode 12
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie 12
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen 12
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader 12
1.2.6.5 Verstoringshistoriek 13
1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten 13

1.3 Assessmentrapport 14

1.3.1 Ruimtelijke situering 14
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens 14
1.3.2.1 Geologie 14
1.3.2.1.1 Tertiair 14
1.3.2.1.2 Quartair 15
1.3.2.2 Bodem 16
1.3.2.2.1 Bodemtypes 16
1.3.2.2.2 Bodemerosie 17
1.3.2.2.3 Bodemgebruik 18
1.3.2.3 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop 19
1.3.3 Gekende archeologische waarden 21
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek 21
1.3.3.1.1 Historische achtergrond 21
1.3.3.1.2 Historische kaarten 22

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden 26

1.3.4 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek 27

1.4 Conclusie 29

1.5 Bibliografie 30

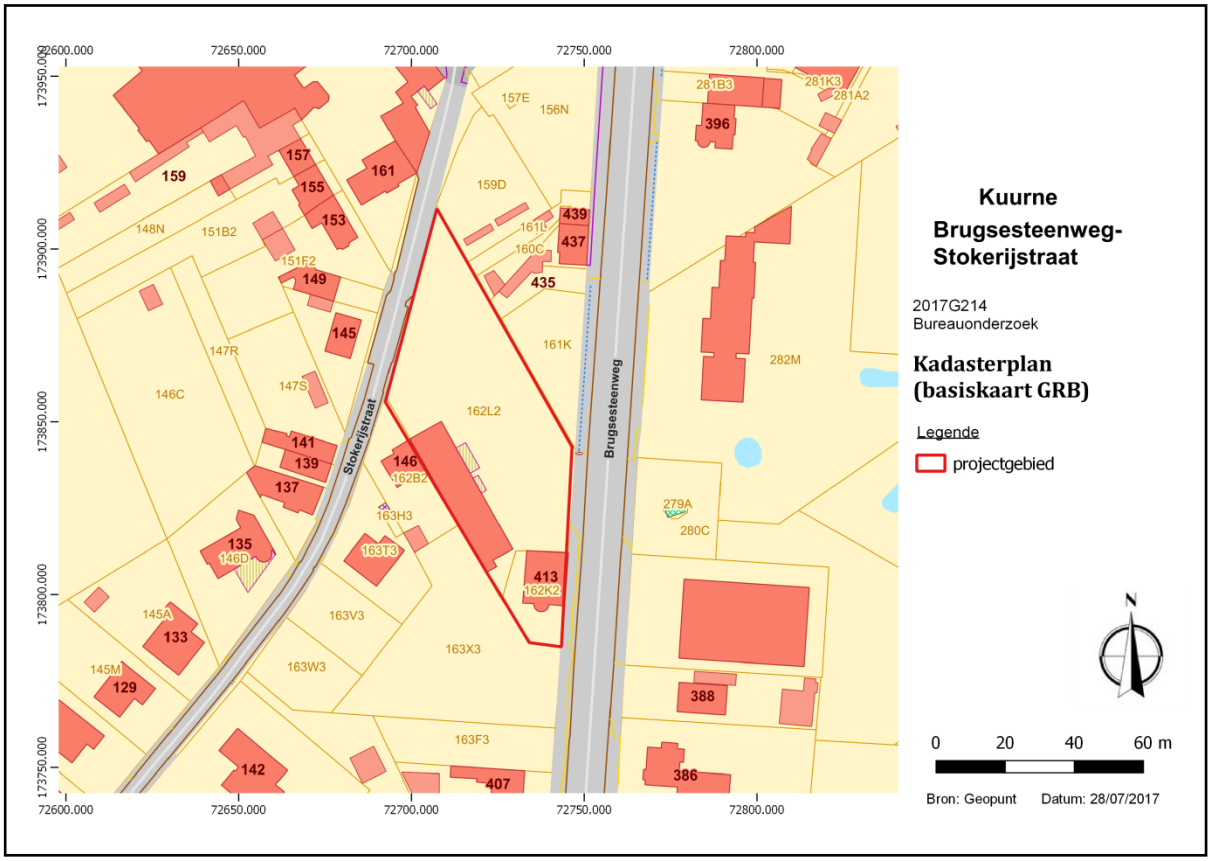
1.6 Lijst met afbeeldingen.....31

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

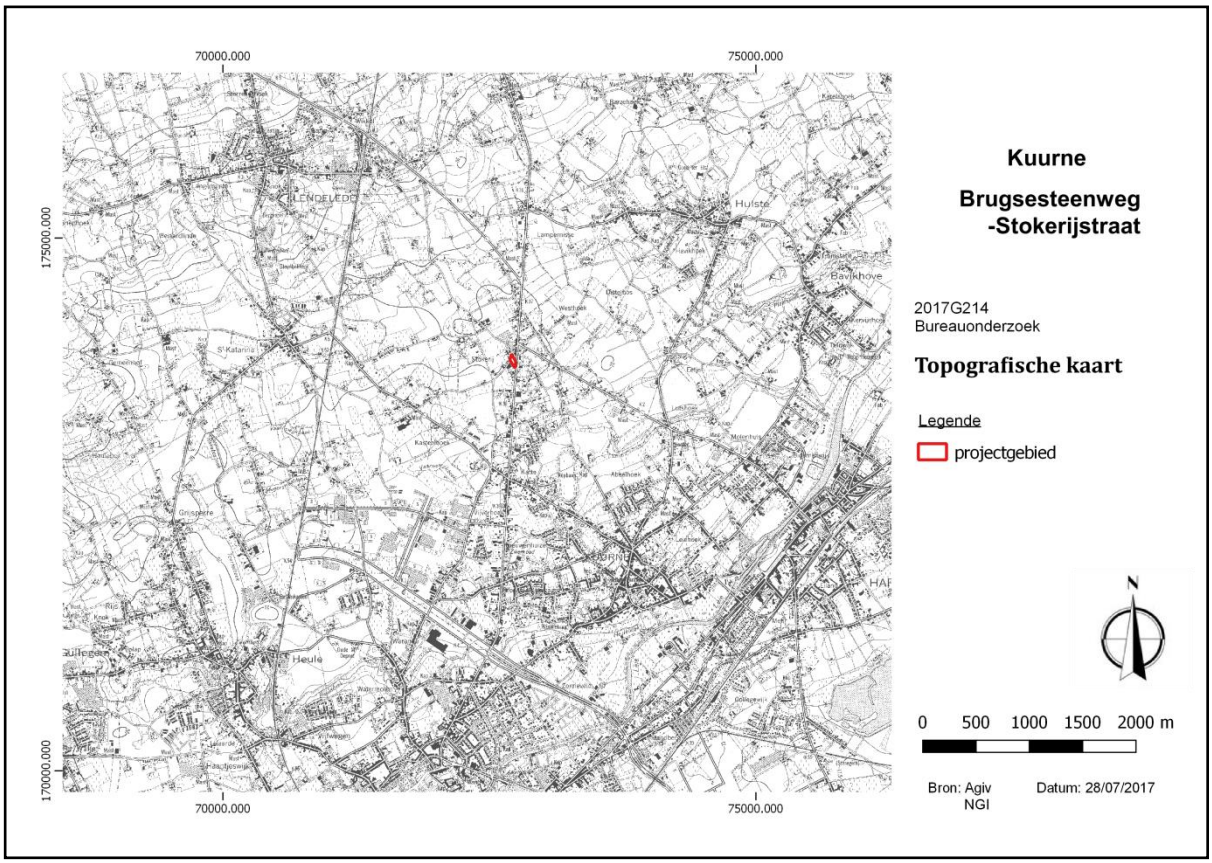
1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

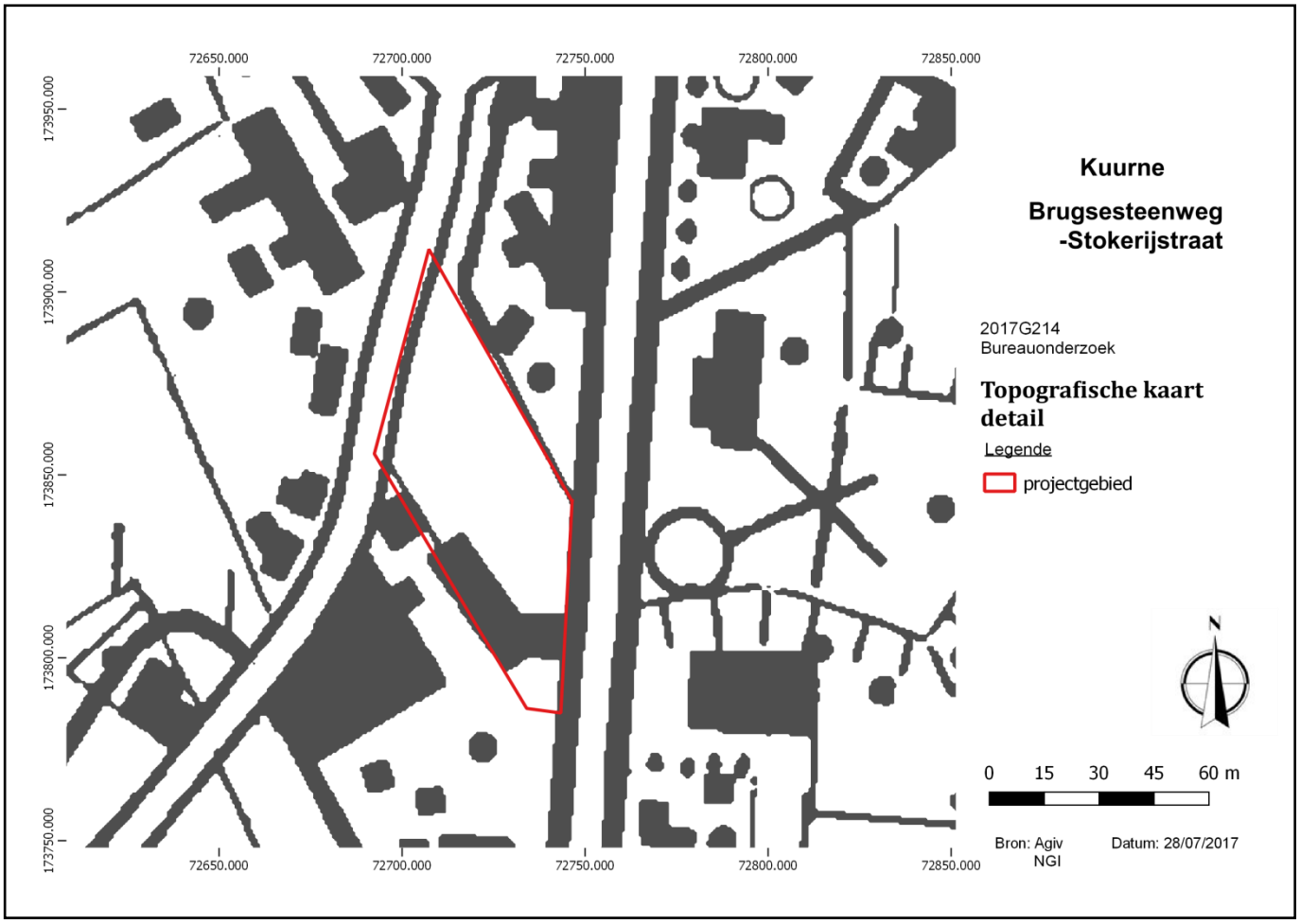
Titel: Archeologienota Kuurne Brugsesteenweg-Stokerijstraat
Erkend archeoloog: Bart Bot OE/ERK/Archeoloog/2016/00114
Auteurs: Bart Bot
Projectcode bureauonderzoek: 2017G214
Locatiegegevens: Kuurne Brugsesteenweg 413
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied: X_{max}, Y_{max}; X_{min}, Y_{min}: 72747, 173913; 72692, 173786
Kadastergegevens: Kuurne, Afdeling 1, Sectie B, Perceel nrs. 162L2 & 162K2 (Figuur 1)
Topgrafische kaart: Figuur 2 en 3
Betrokken actoren: Bart Bot
Wetenschappelijke advisering: /
Plaats en datum: Sint-Michiels-Brugge 28/07/2017

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt)

Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: AGIV & NGI)

Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek is een geplande verkaveling ter hoogte van de Brugsesteenweg-Stokerijstraat te Kuurne (Prov. West-Vlaanderen). Het projectgebied wordt in deze studie Kuurne Brugsesteenweg-Stokerijstraat genoemd.
Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.
Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.
Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied wordt op het gewestplan aangeduid als woongebieden (code 0100). Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000m^2 of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000m^2 of meer bedraagt. De totale oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 3640m^2 en de ingreep in de bodem bedraagt ca 1504m^2, waardoor men verplicht is een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied zijn vrij veel archeologische vindplaatsen gekend (cfr.1.3.3.2).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

1.2.5.1 Huidige toestand

Het plangebied is gelegen tussen de Brugsesteenweg en de Stokerijstraat te Kuurne (prov. West-Vlaanderen), meer bepaald ter hoogte van Brugsesteenweg nummer 413.
Op het terrein staan momenteel 2 gebouwen. Een eerste gebouw is een woning gelegen langs de Brugsesteenweg. De woonst heeft een oppervlakte van circa 200m^2. Een tweede gebouw staat ten westen van de woning en beslaat een oppervlakte van 457m^2. De rest van het terrein is verharde parking uitgezonderd een bloemenperk ten oosten van gebouw 2.

Figuur 4 Zicht vanaf de Brugsesteenweg op het plangebied. (bron: google.be)

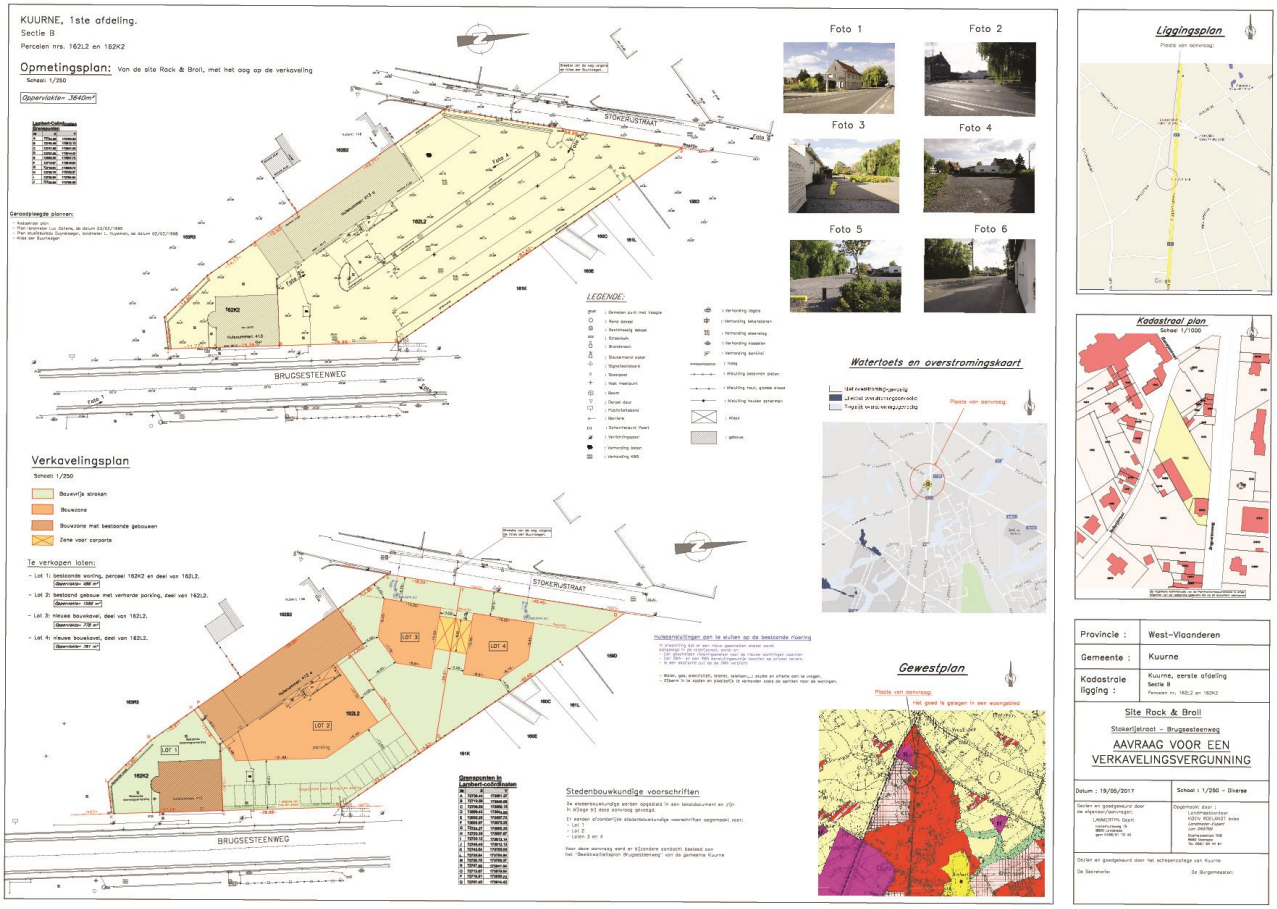
Figuur 5 Zicht op het huis nr 413 gelegen langs de Brugsesteenweg (bron: google.be).

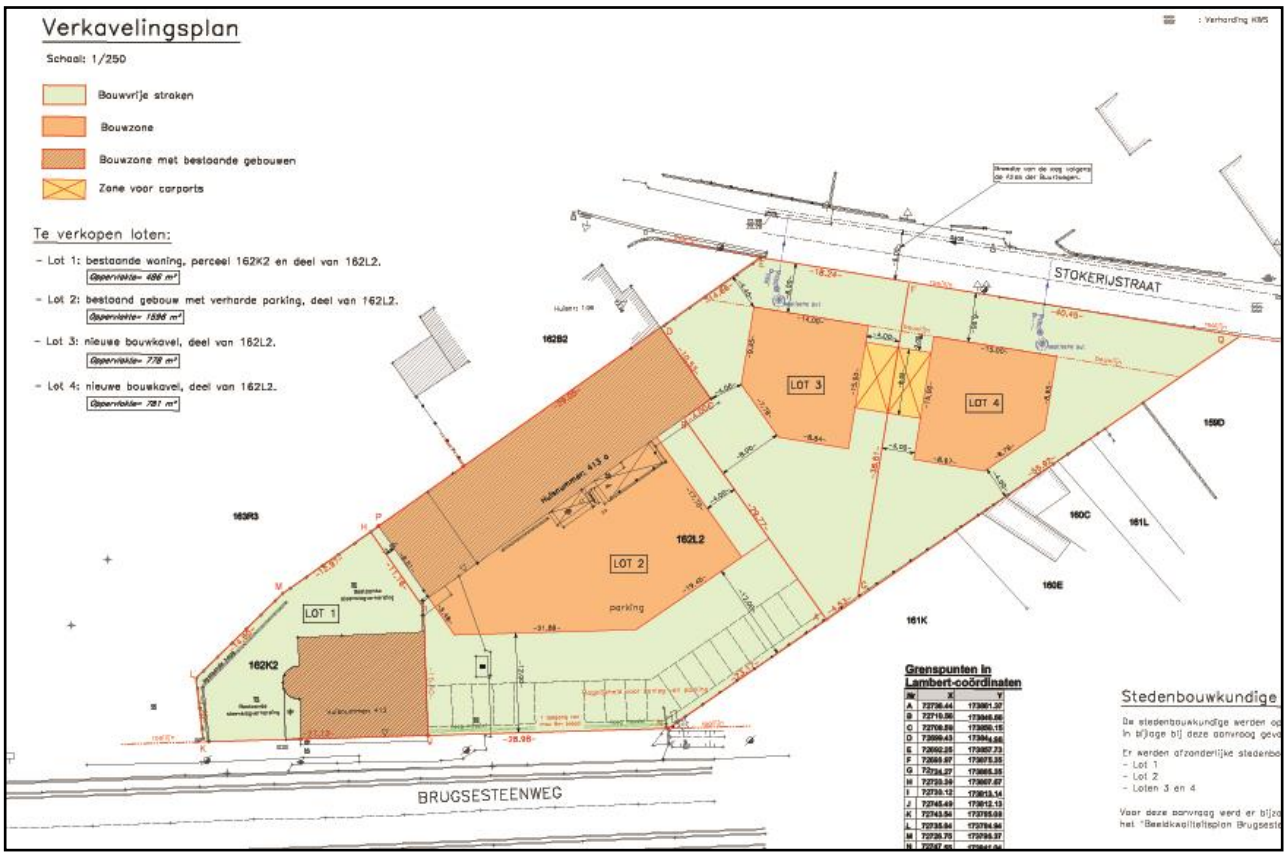
Figuur 6 Zicht vanaf de Stokerijstraat op het plangebied (bron: google.be).

1.2.5.2 Geplande werken

Er wordt een stedenbouwkundige vergunning aangevraagd voor een geplande verkaveling. In totaal wordt het terrein onderverdeel in vier loten. Lot 1 heeft een oppervlakte van 486m^2 en behelst perceel 162K2 en een deel van perceel 162L2. Op dit lot staat gebouw 1 met een oppervlakte van circa 200m^2. Lot 2 heeft een oppervlakte van 1596m^2 en bestaat uit het tweede gebouw (457m^2) en een deel van de verharde parking (deel van perceel 162L2). Lot 3 bevindt zich in het noordwesten van terrein en heeft een oppervlakte van 778m^2. Op dit deel van perceel 162L2 komt een nieuwe bouwkavel. Lot 4 tenslotte bevindt zich in het noordoosten van het plangebied en heeft een oppervlakte van 781m^2. Ook hier komt een nieuwe bouwkavel.

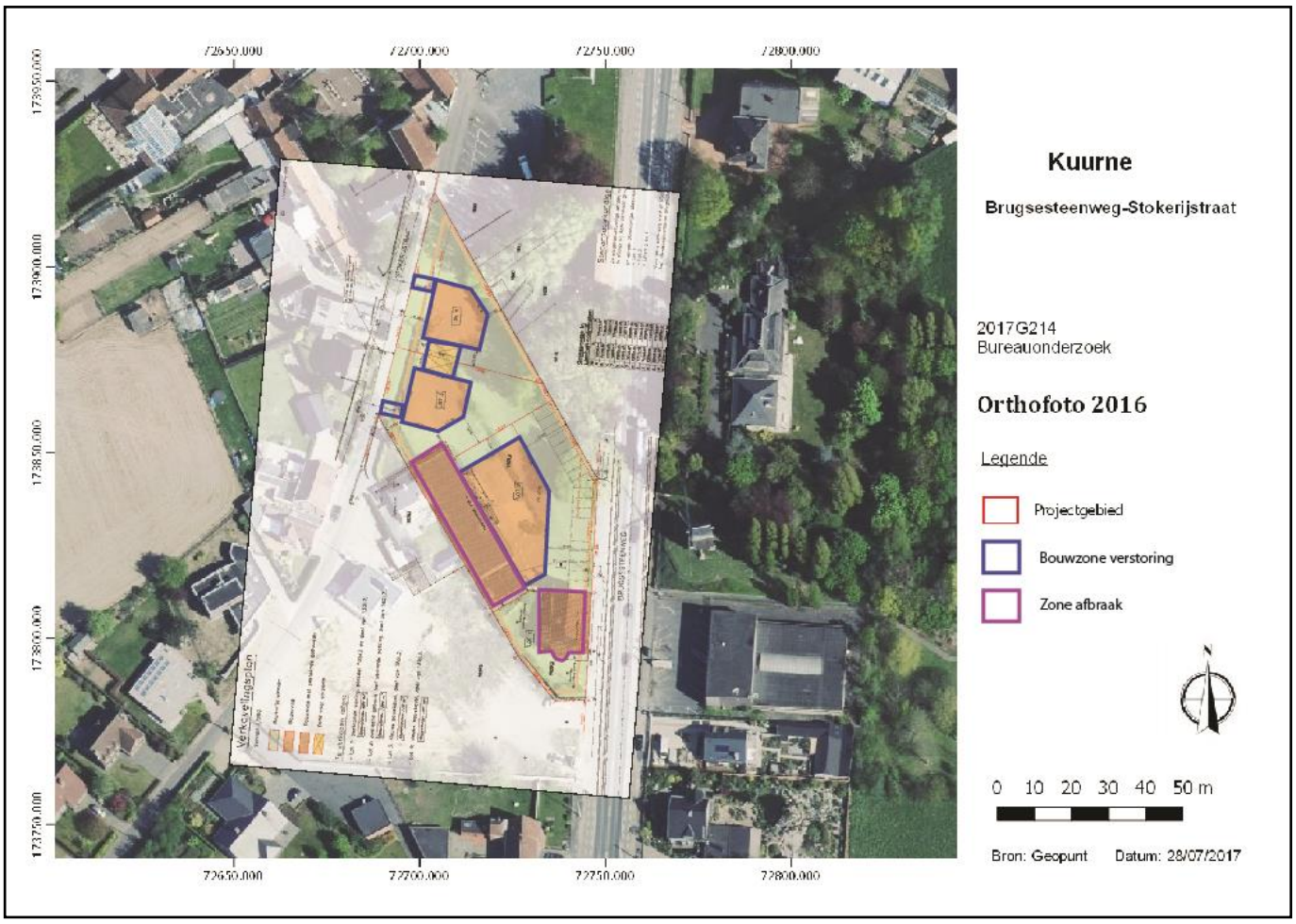
Figuur 7 Het plan der werken. (bron: initiatiefnemer).

Figuur 8 Uitsnede uit het plan der werken. Aanduiding van de 4 loten (bron: initiatiefnemer).

1.2.5.3 Impactbepaling van de werken

Ter hoogte van lot 1 wordt de huidige woning (circa 200m^2) afgebroken. Op dezelfde plaats wordt een nieuwbouw voorzien. De rest van lot 1, circa 286m^2, wordt als groenzone aangelegd. Ter hoogte van lot 2 wordt het gebouw (457m^2) afgebroken. Ter hoogte van dit gebouw en een deel ten westen ervan (in totaal 882m^2) zal een nieuwbouw ingepland worden. Aan de Brugsesteenweg zullen over een lengte van 52 meter parkeerplaatsen worden voorzien. De rest van dit lot is geen bouwzone (402m^2). Ter hoogte van lot 3 zal een nieuwbouw ingepland worden met een oppervlakte van circa 210m^2 samen met een carport en een septische put. In totaal zal een oppervlakte van circa 250m^2 geroerd worden. De rest van dit lot wordt groenzone. Een zelfde situatie wordt ingepland ter hoogte van lot 4.

Figuur 9 Projectie van een uitsnede van het plan der werken op de orthofoto uit 2016 (bron: geopunt & initiatiefnemer).

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed. Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd in functie van de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Bodemerosiekaart
- Bodemgebruikerskaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

- Kaart van Ferraris (1777)
- Atlas der Buurtwegen (ca. 1840)
- Kaart Vandermaelen (1846-1854)
- Popp-kaart (19de eeuw)
- Orthofoto van 1971
- Orthofoto van 1990
- Orthofoto van 2016

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze

gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.
De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid. Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.2.6.6 Algemene wetenschappelijke advisering en advies van specialisten

Niet van toepassing.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samen gelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem. Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied situeert zich in het noordwesten van de gemeente Kuurne. Kuurne is in West-Vlaanderen gelegen en grenst in het zuidwesten aan de stad Kortrijk, in het noorden aan de gemeente Lendelede en in het oosten en zuidoosten aan de stad Harelbeke. Het plangebied bevindt zich ten noordwesten van de dorpskern. De kadastrale percelen die deel uit maken van het plangebied zijn terug te vinden onder Kuurne, sectie B, perceel nrs. 162K2 en 162L2.

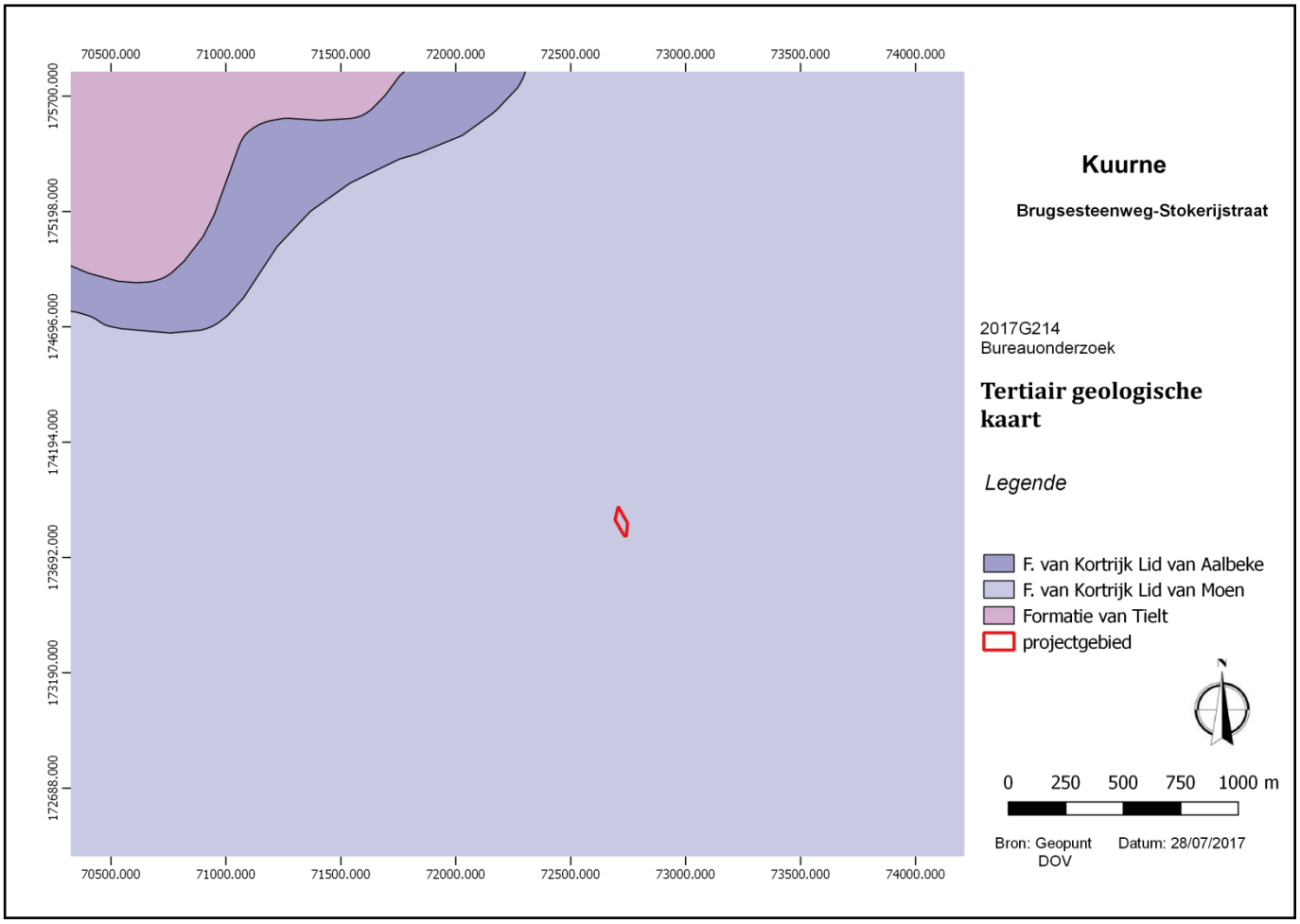
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

De geomorfologische kaart voor deze streek is niet voorhanden en kan dus niet worden afgebeeld.

1.3.2.1 Geologie

1.3.2.1.1 Tertiair

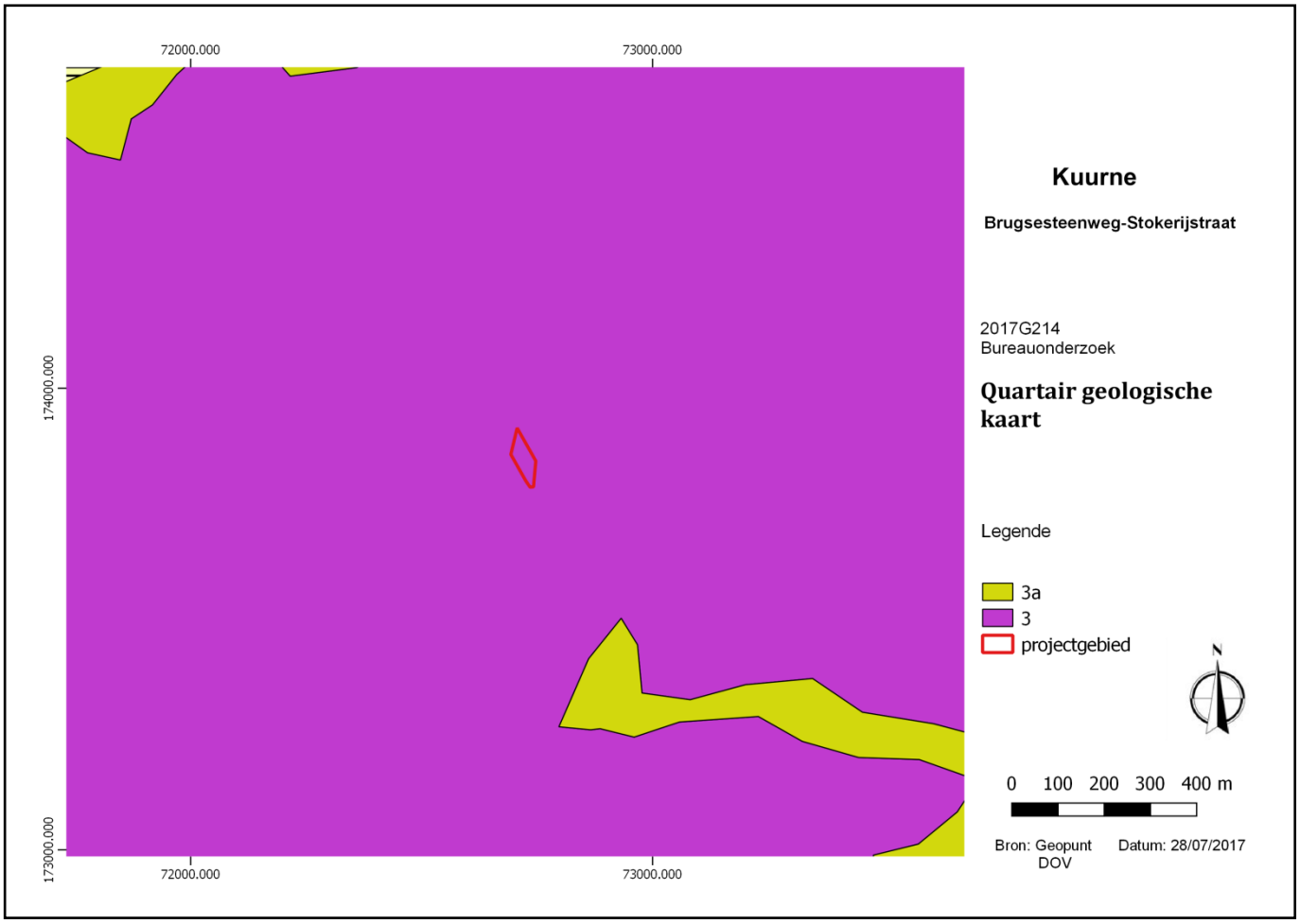
De tertiaire opbouw ter hoogte van het plangebied bestaat uit de Formatie van Kortrijk, meer bepaald het Lid van Moen. De Formatie van Kortrijk is een essentieel mariene afzetting die voornamelijk uit kleiige sedimenten bestaat waarin weinig macrofossielen voorkomen en die te dateren is in het Onder Eoceen. De Formatie kan een dikte van 100m bereiken en rust op de Formatie van Landen. Het Lid van Moen wordt gevormd uit grijze kleiige grove silt met kleilagen die Nummulites Planulatus bevatten. Gemiddeld is het Lid van Moen 45m dik.

Figuur 10 Het projectgebied aangeduid op de Tertiaire kaart (bron: geopunt en DOV).

1.3.2.1.2 Quartair

De Quartair geologische kaart geeft aan dat de ondergrond ter hoogte van het plangebied bestaat uit het type 3. Het betreft eolische afzettingen van zand tot silt van het Weichseliaan (Laat-Pleistoceen), mogelijk Vroeg-Holoceen (code ELPw), waarbij mogelijk ook hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) aanwezig kunnen zijn. De eolische afzettingen kunnen evenwel mogelijk afwezig zijn. Onder de eolische afzettingen bevinden zich nog fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan.

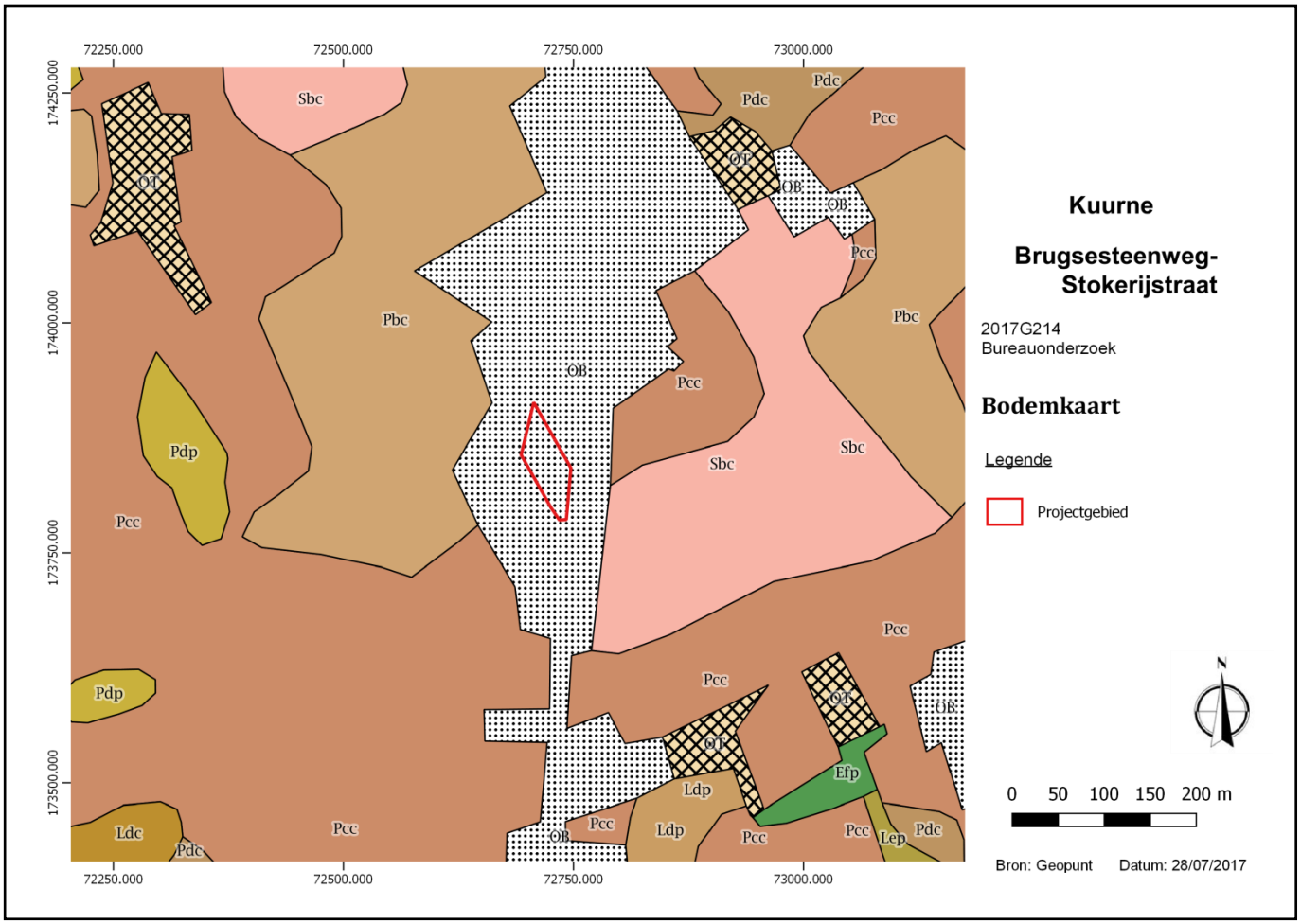

Figuur 11 Het projectgebied aangeduid op de Quartaire kaart (bron: geopunt en DOV).

1.3.2.2 Bodem

1.3.2.2.1 Bodemtypes

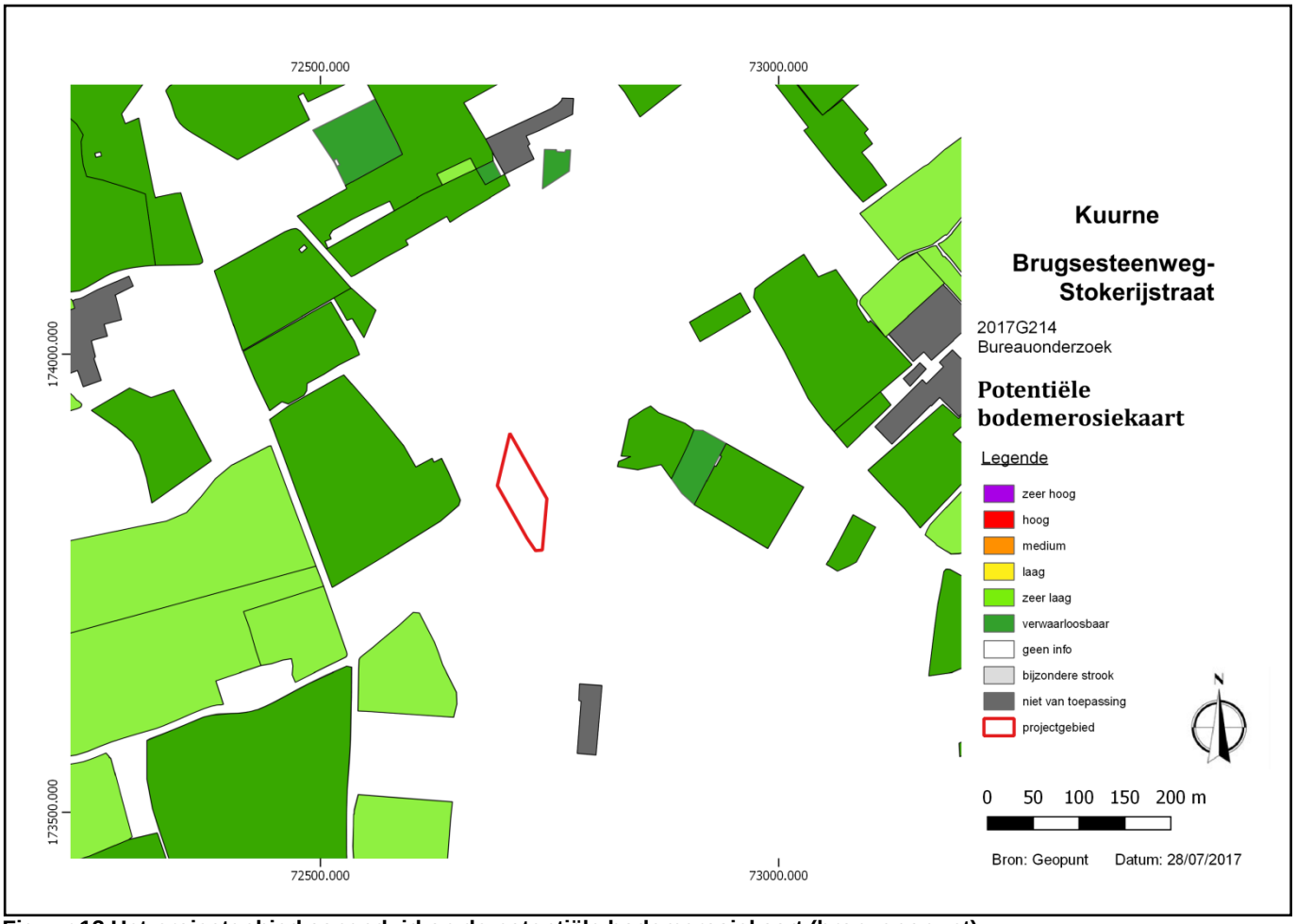
Op de bodemkaart is het onderzoeksgebied aangeduid als bodemtype ‘OB’. Deze afkorting wil zeggen ‘bebouwde zone’. Ten oosten van het plangebied worden Pcc en Sbc gronden gekarteerd. Pcc gronden zijn matig droge en lichte zandleembodems met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Sbc is een droge lemige zandbodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont. Ten westen van het plangebied wordt een Pbc grond gekarteerd. Dit is een droge lichte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont.

Figuur 12 Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart (bron: geopunt).

1.3.2.2.2 Bodemerosie

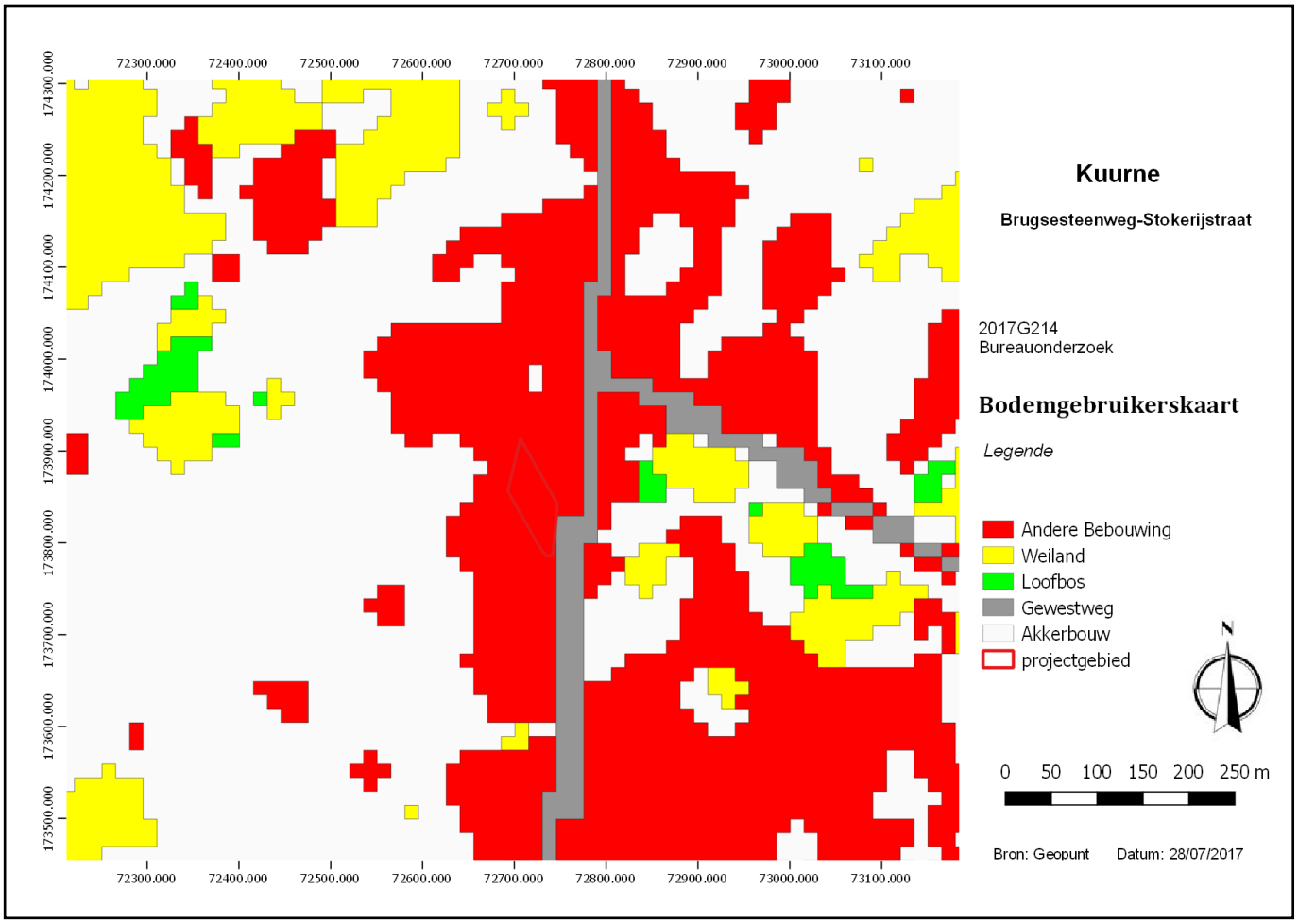
De potentiële bodemerosie van dit specifieke projectgebied niet gekend. Rondom het plangebied is het potentieel op erosie zeer laag tot verwaarloosbaar.

Figuur 13 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt).

1.3.2.2.3 Bodemgebruik

Het plangebied ligt ter hoogte van de rode kleur (andere bebouwing).

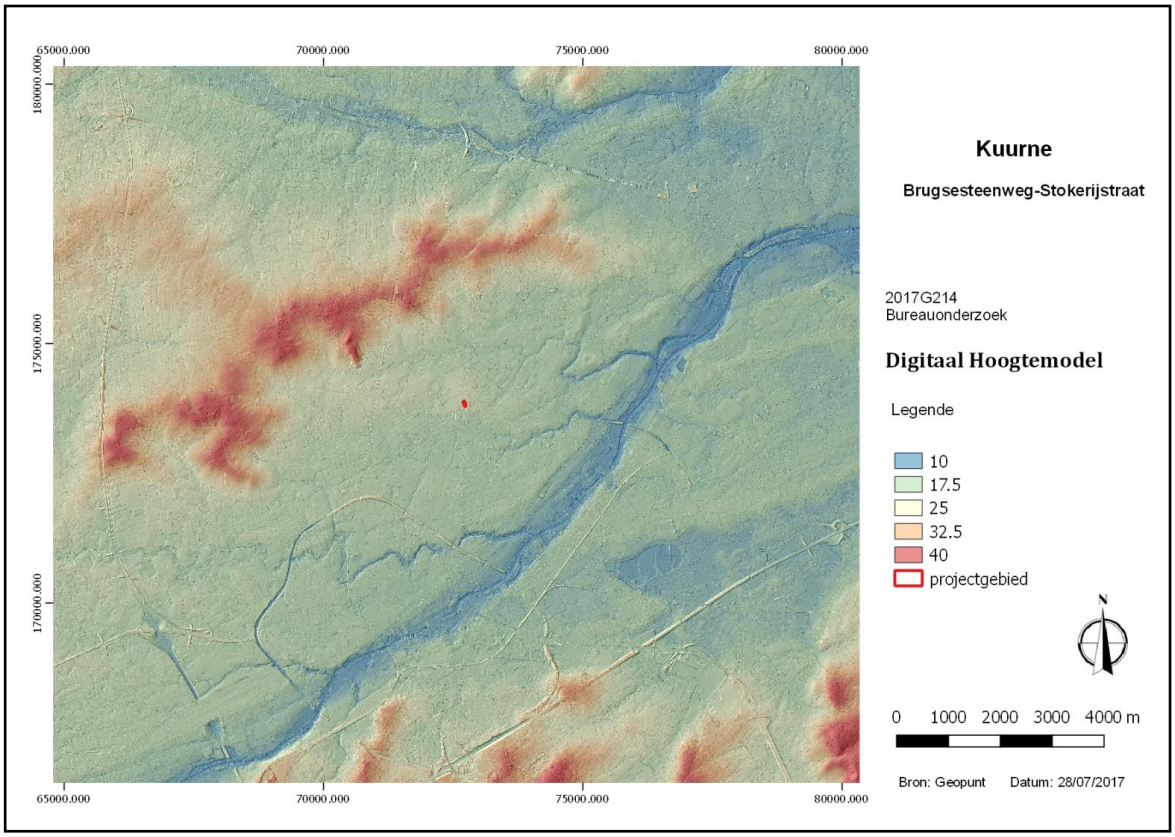

Figuur 14 Het projectgebied op de bodemgebruikerskaart (bron: geopunt).

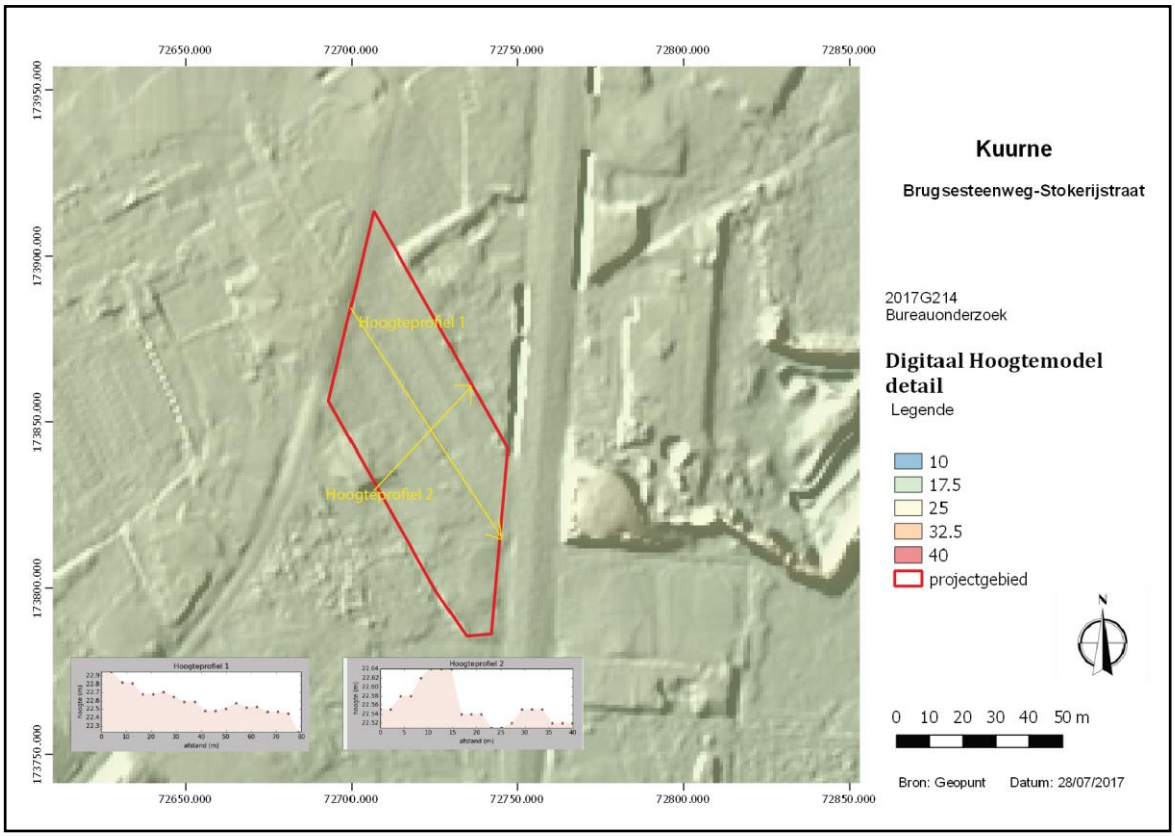
1.3.2.3 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Kuurne behoort tot zandlemig Vlaanderen. Het reliëf van Kuurne en het noorden van Kortrijk is licht golvend, met hoogtes die schommelen tussen +12 en +25 tot +30m TAW. Van noord naar zuid is er een algemeen dalend verloop. De hoogste punten situeren zich in het noorden, hier bevindt zich de hoogte die de vallei van de Mandel en de vallei van de Leie snijdt. De Leie bevindt zich in het zuiden van de gemeente Kuurne en doorsnijdt Kortrijk. Typisch zijn de smalle beekvalleien met restanten van vochtige beekdalgraslanden die afwisselen met licht geprononceerde kouterruggen met vruchtbaar open akkerland.

Op hoogteprofiel 1 is te zien dat het reliëf ter hoogte van het plangebied lichtjes daalt. Van +22,9m TAW in het noordwesten naar +22,2m TAW in het zuidoosten. Hoogteprofiel 2, van het zuidwesten naar het noordoosten kent vrijwel geen hoogteverschil: maximaal +22,64m TAW en minimaal +22,52m TAW.

Figuur 15 Het projectgebied aangeduid op het DTM (bron: geopunt).

Figuur 16 Het projectgebied aangeduid op het DTM met hoogteprofielen (bron: geopunt).

1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond[1]

De oudst gekende heerlijkheid op het huidige grondgebied van Kuurne is het Goed te Bonaert (ten Bonaerde). Het goed wordt voor het eerst vernoemd in een charter van de Sint-Amandsproosdij in 980 en was eigendom van de Vlaamse Graaf. Het goed maakte deel uit van een domein dat in 821 aan de abdij van Elno werd geschonken door Karel de Kale. Het goed is in 1183 eigendom van het kapittel van Onze-Lieve-Vrouw.

De nederzetting *Cuerne* is vermoedelijk ontstaan in de 11de eeuw, in het kader van de systematische bosontginningen door de graven van Vlaanderen. Algemeen wordt aangenomen dat het grondgebied Kuurne voornamelijk bestond uit een aaneenschakeling van bossen en moerassen waardoor enkele wegen liepen zoals de wegen Bavai-Doornik-Kortrijk-Oudenburg en Kortrijk-Brugge-Aardenburg. Vanuit Harelbeke wordt door de grafelijke forestiers steeds meer bos ontgonnen, in akkerland omgezet en worden nederzettingen gesticht. Er ontstaat daardoor een gesloten landschap waarin zich solitaire hoeves bevinden, die zelf een rol speelden in de ontginning tussen 11de en 13de eeuw. Deze hoeves zijn vaak omgracht en bevinden zich vaak op een lichte ophoging.

In 1123 wordt Kuurne voor het eerst vermeld wanneer de abdij van Voormezele in het bezit komt van de gronden te Kuurne. De *villa de Curnes* is wellicht een woonkern die gelegen is op de droge hoger gelegen vruchtbare zandleemkouters die in de onmiddellijke nabijheid lagen van alluviale valleien van de Leie en Heulebeek. Andere vermeldingen volgen in de loop van de 12de en 13de eeuw, waarbij Cuerna, Cuerne, Curna, Curne en Querne gebruikt worden.

Administratief behoorde Kuurne tot de roede van Harelbeke, een van de vijf roeden van de kasselrij Kortrijk. De heren van Kuurne spelen een belangrijke rol in het parochiale leven, aangezien de Sint-Michielskerk (voor het eerst vermeld in 1146) op grond van de dorpsheerlijkheid staat. Andere belangrijke heerlijkheden op het grondgebied van Kuurne waren Maelstede en Nieuwenhuyse, verder kwamen nog een aantal kleinere heerlijkheden voor.

In de eerste helft van de 15de eeuw zijn in Kuurne enkele lakenwevers gevestigd. In de tweede helft breidt de vlasteelt uit naar de Leievallei, die voorheen voornamelijk geconcentreerd was rond de Mandel en vooral rond Tielt. In de 16de eeuw is algemeen een sterke bloei in vlasteelt en -nijverheid in de zuidelijke Nederlanden aanwezig en breidt de vlasindustrie verder uit in de Leievallei. Rootgrachten werden aangelegd waarbij water uit de Leie en haar bijrivieren gebruikt werd. In de 17de eeuw wordt Kortrijk het centrum van de fijne linnenindustrie.

Vanaf midden 17de eeuw tot aan de Oostenrijkse periode wordt de omgeving van Kortrijk en bijgevolg Kuurne verschillende malen bezet/ontzet door Franse en Spaanse legers waarbij vaak plundertochten ondernomen werden. Onder het Oostenrijks bewind werd opnieuw een relatieve rust bereikt en herstelde de vlasindustrie zich volledig. In de 19de eeuw wordt het economisch leven nog steeds bepaald door landbouw en vlas- en linnenindustrie. Vanaf 1810 word het vrij roten in de Leie toegelaten en wordt massaal vlas uit heel Vlaanderen naar de Leiestreek gevoerd. Ook wordt steeds meer Hollands en

[1] https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/122146 (geraadpleegd op 28/07/2017)

Frans vlas ingevoerd. Vanaf de tweede helft van de 19de eeuw wordt de Leiestreek een internationaal centrum van vlasvezelbereiding. Kuurne wordt een van de belangrijkste vlasgemeenten in het Kortrijkse. In de 20ste eeuw blijft de vlasnijverheid de belangrijkste inkomstenbron voor Kuurne. Er vestigen zich tal van vlasverwerkingsbedrijfjes in het centrum, voornamelijk aan de Kortrijkse- en Harelbeeksestraat.

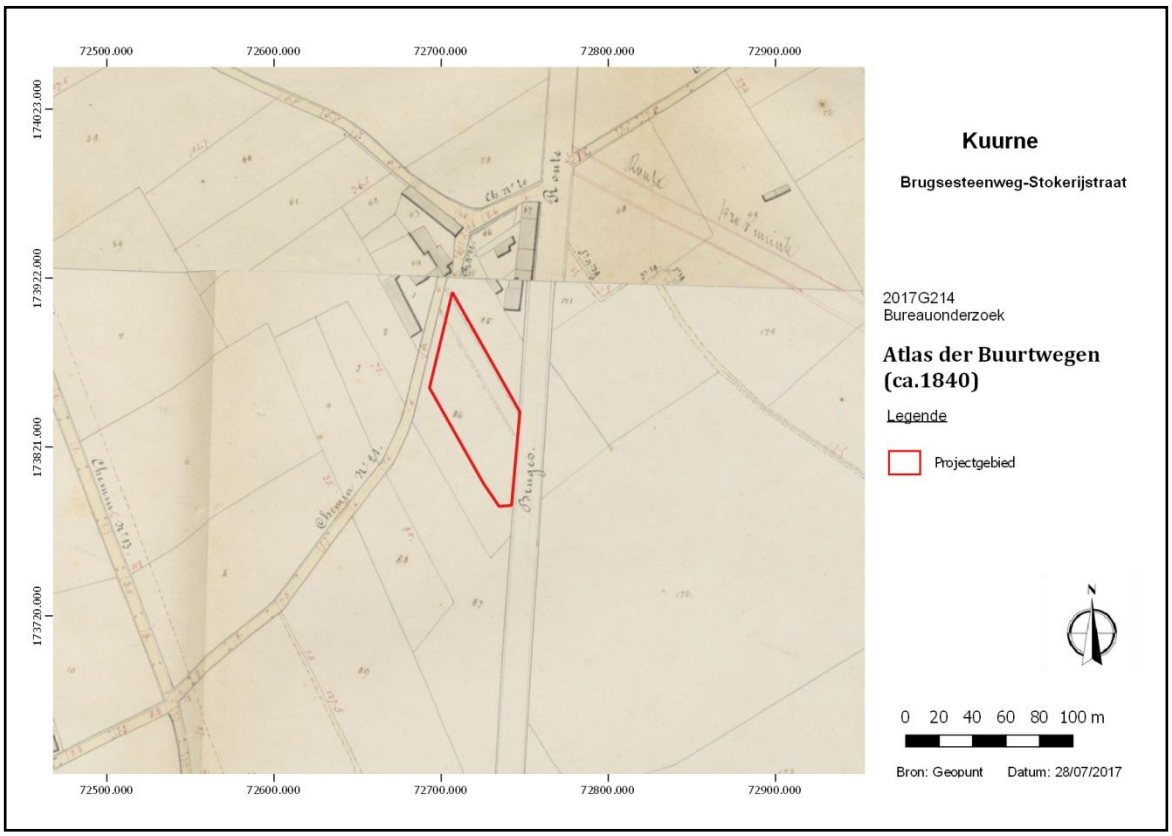
Tijdens de Eerste Wereldoorlog is een kleine eenheid gekwartierd in Kuurne, ter hoogte van het industrieterrein werd een klein vliegveld aangelegd. Bij de aftocht van de Duitse troepen in 1918 werden tal van gebouwen vernield. Nadien wordt de vlasnijverheid volledig gemechaniseerd en verdringt het kunstmatig roten stilaan het Leieroten, waardoor het monopolie in de Leistreek verdwijnt. Na de Tweede Wereldoorlog verliest de vlasindustrie haar belang in de jaren 1960 door de opkomst van kunstmatige vezels. Vandaag is Kuurne een dichtbevolkte gemeente waarbij Kuurne geleidelijk opgenomen wordt in de verstedelijkte en geïndustrialiseerde as Menen-Kortrijk-Waregem.

1.3.3.1.2 Historische kaarten

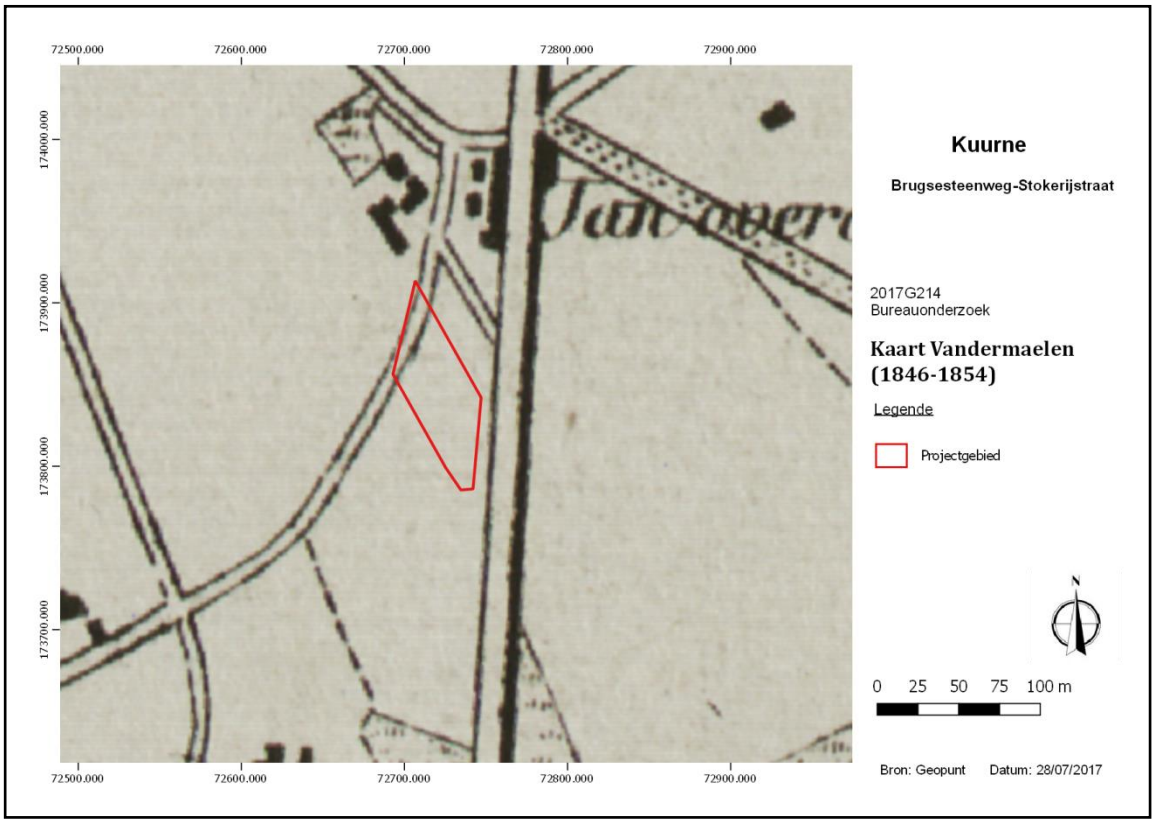
De oudste kaart relevante kaart voor het plangebied die geraadpleegd kan worden is de Ferrariskaart uit de 18de eeuw. Op deze kaart wordt geen bebouwing weergegeven ter hoogte van het plangebied. Het plangebied wordt namelijk in gebruik genomen als akkerland. Ten noorden en ten oosten van het plangebied is wel bewoning aanwezig. De Stokerijstraat wordt op de kaart van Ferraris niet weergegeven. Dit is wel het geval op de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840). Ook is er al enige bebouwing langs deze Stokerijstraat zichtbaar. Een identieke situatie wordt weergegeven op de kaart Vandermaelen (1846-1854) en de Popp-kaart (19de eeuw).
Op de orthofoto uit 1971 is bebouwing zichtbaar op het plangebied. Het gaat om enerzijds het woonhuis aan de Brugsesteenweg en een klein gebouw in de zuidwestelijke hoek van het plangebied. Ook is te zien dat de bebouwing rondom het plangebied fors is toegenomen. Op de orthofoto uit 1990 wordt de bebouwing afgebeeld zoals deze momenteel nog aanwezig is op het terrein. Deze situatie is ook te zien op de orthofoto uit 2016.

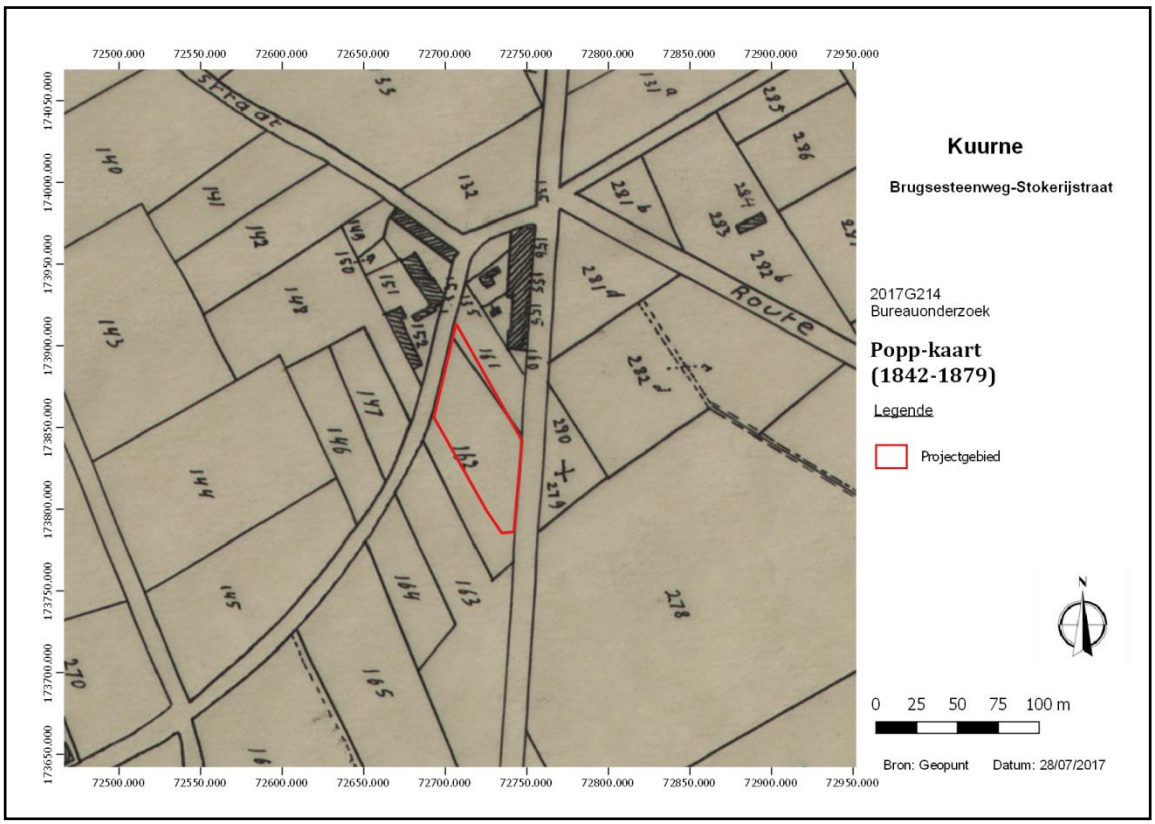
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1777). (bron: geopunt)

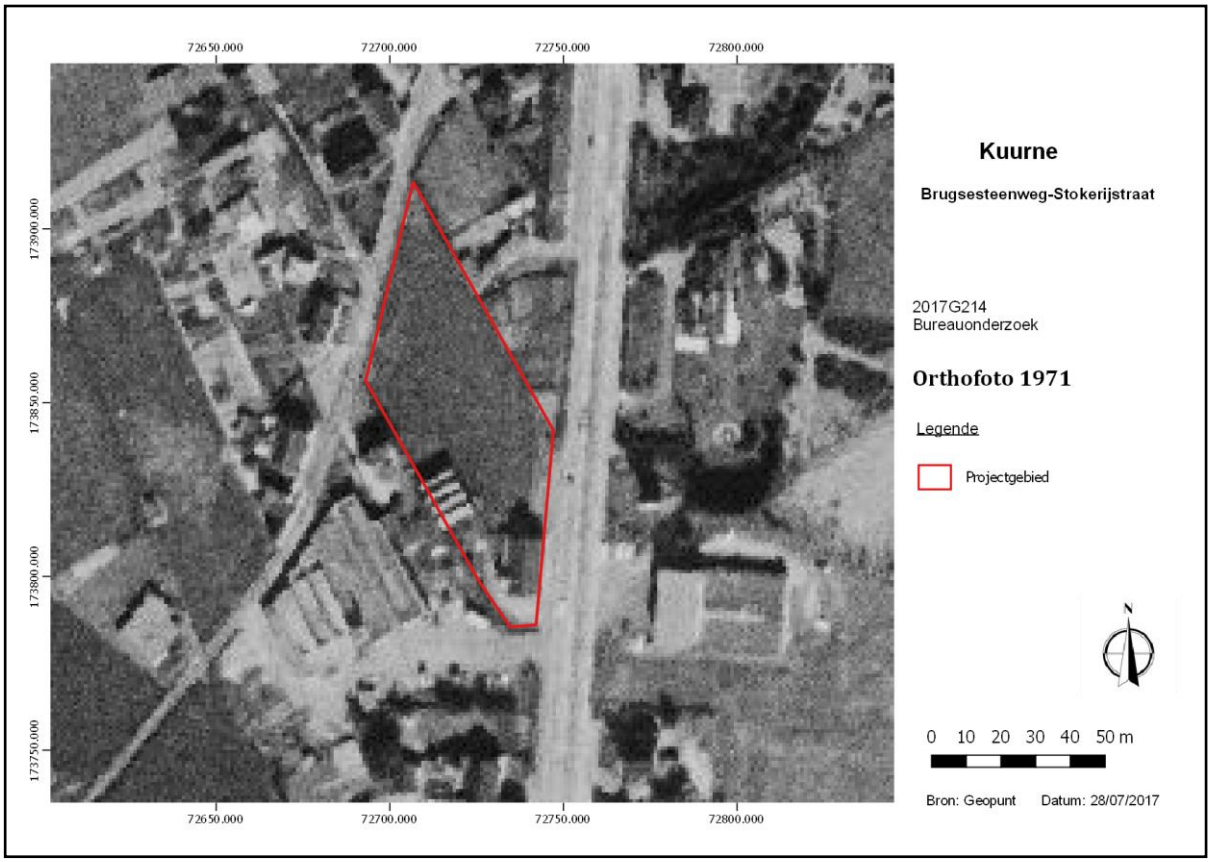
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt).

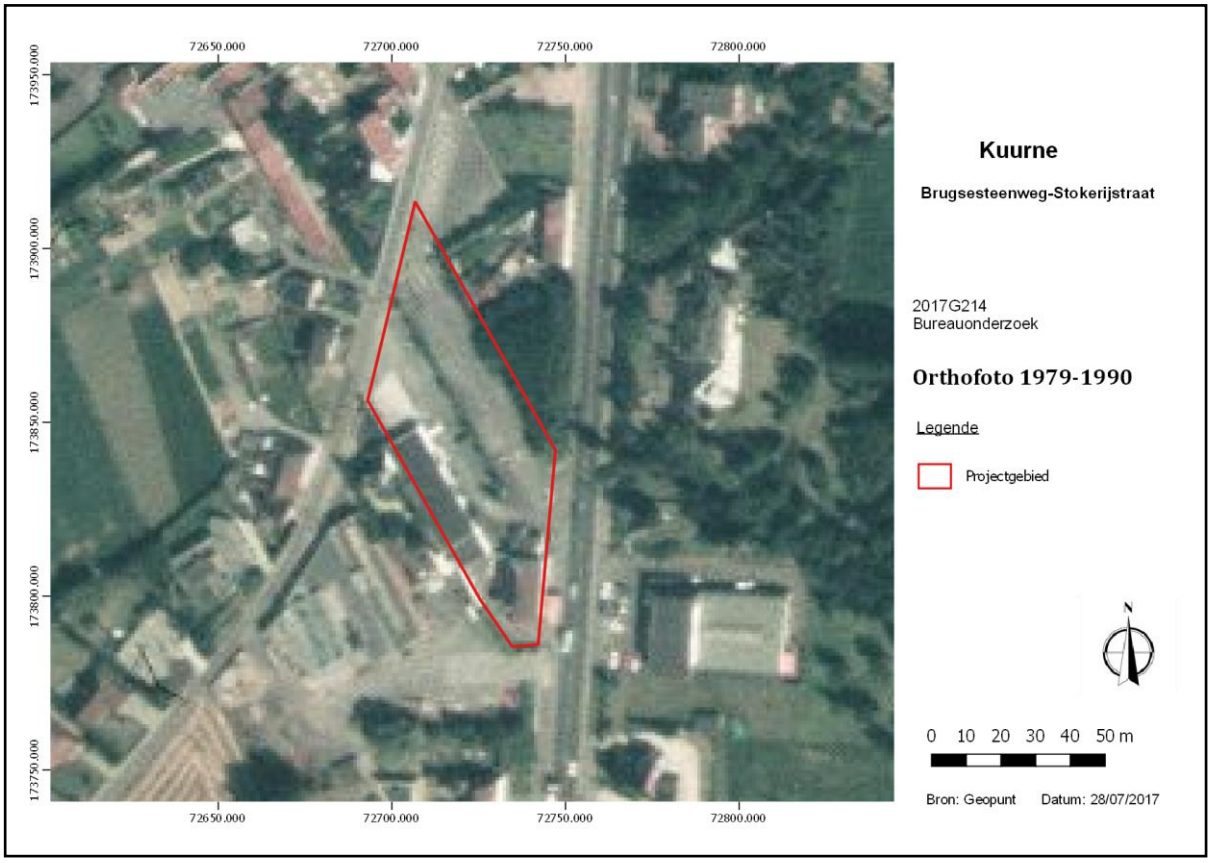
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt)

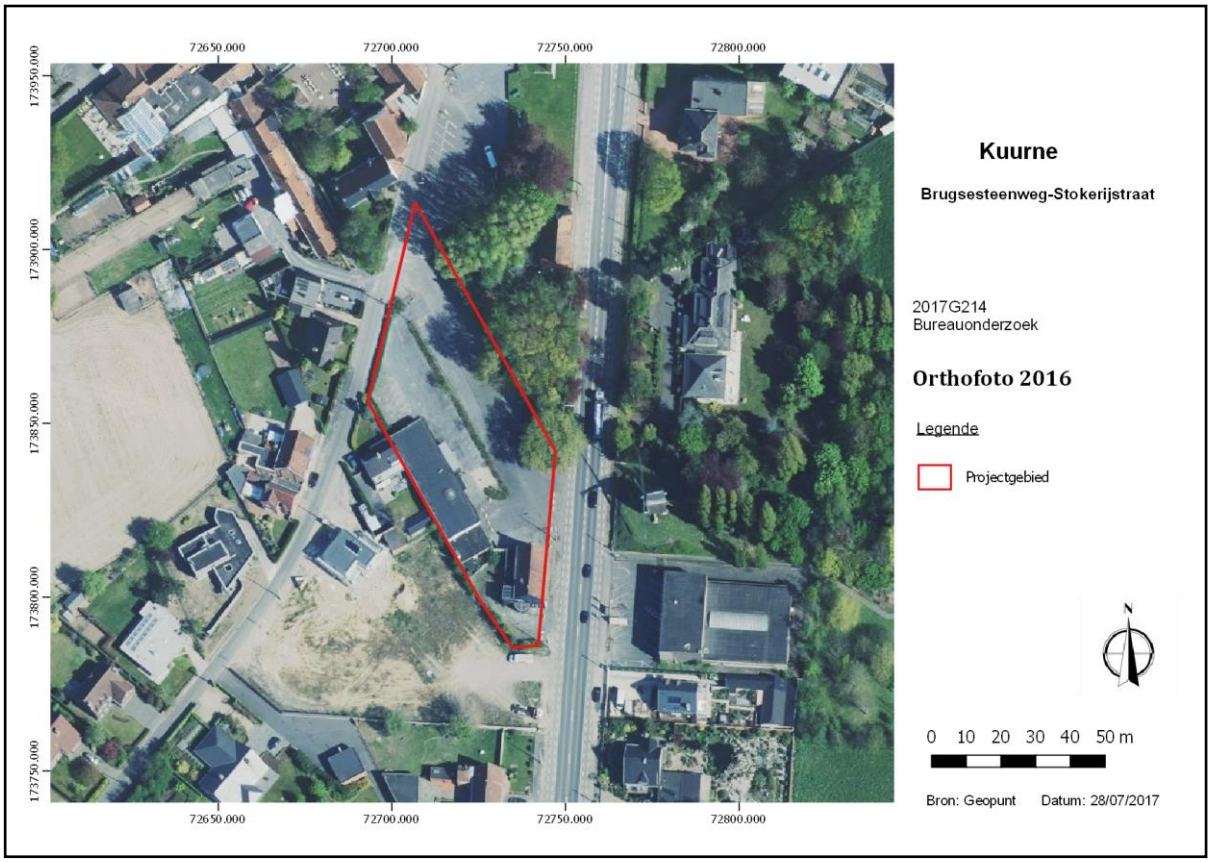
Figuur 20 Uitsnede uit Popp-kaart (1842-1879) (bron: geopunt).

Figuur 21 Orthofoto uit 1971 (bron: geopunt).

Figuur 22 Orthofoto uit 1990 (bron: geopunt).

Figuur 23 Orthofoto uit 2016 (bron: geopunt).

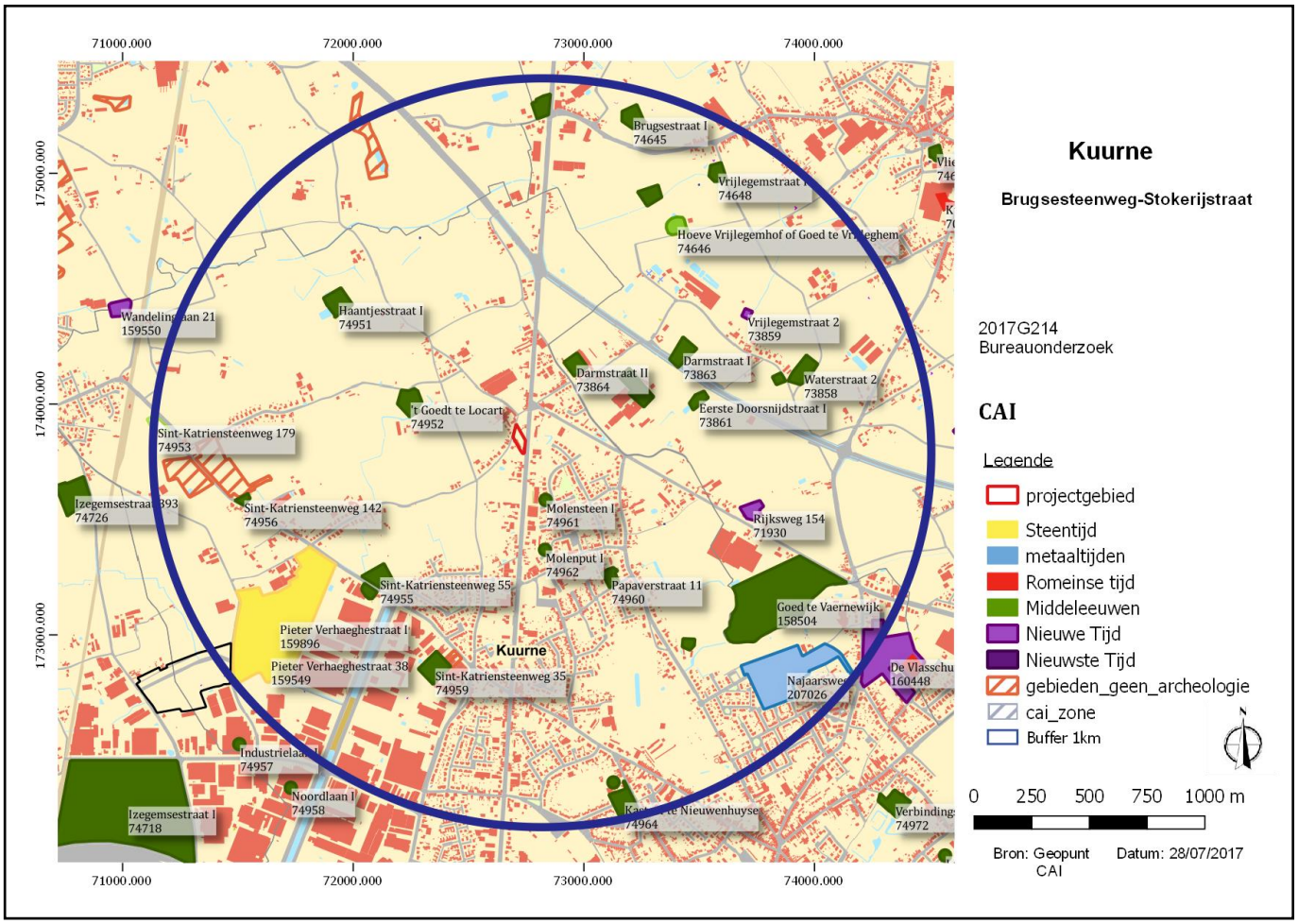
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Circa 750m ten zuidwesten van het plangebied kwamen bij een proefsleuvenonderzoek aan de Pieter Verhaeghestraat (CAI ID 159896) in 2011 grachten uit de Romeinse periode aan het licht. Nog uit de Romeinse tijd wijzen zes grote paalsporen op een gebouw van het kruistype. Wellicht zijn nog een aantal andere kleine paalsporen terug te brengen tot de Romeinse tijd, net zoals een brandrestengraf. Ook werden in een kuil of windval scherven gevonden die aan de Michelsbergcultuur (midden neolithicum) toegeschreven kunnen worden. Uit de middeleeuwen werden mogelijke resten van perceleringssysteem aangesneden.[2] Een zone werd geselecteerd voor een vervolgonderzoek (CAI ID 211677). Uit de Romeinse tijd werden vier gebouwplattegronden en zes brandrestengraven aangetroffen, naast enkele kuilen en meerdere greppels. Op basis van de plattegronden zijn de gebouwen wellicht te dateren rond de tweede helft 1ste eeuw – 2de eeuw n.C. Daarnaast werden ook een waterput, waterkuil, een kleine structuur, een zone met karrensporen en enkele kuilen en greppels uit de volle middeleeuwen opgegraven.[3]
Ongeveer 750m ten zuidwesten van het projectgebied werd in 2013 naar aanleiding van een verkaveling een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd aan de Najaarsweg (CAI ID 207026). Er kwamen een vierpalige spieker uit de ijzertijd en een kuil met aardewerk en vuursteen uit de bronstijd aan het licht.[4]

[2] MESSIAEN, VERBRUGGEN 2012.
[3] KALSHOVEN, VERBEEK 2015.
[4] PIETERS 2013.

Er bevinden zich heel wat sites met walgracht in de omgeving: CAI ID 74961, 74962, 74960, 74959, 74955, 74956, 74953, 74951, 74952, 73864, 73863, 73861, 73858, 74646, 74648, 74645, 71930 en 73859.
Ter hoogte van CAI 158504 werden vondsten gedaan uit de late middeleeuwen (eveneens een site met walgracht). Het gaat om vrij veel aardewerk uit de late middeleeuwen. Er kon tevens een vondstenconcentratie lithisch materiaal verzameld worden.[5]

Figuur 24 CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI).

1.3.4 Onderzoeksvragen vs. bureauonderzoek

Wat is, op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied? Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?

Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied vrij groot is. Rondom het plangebied werden al heel wat archeologische sites aangetroffen gaande van de metaaltijden, de middeleeuwen tot de nieuwe tijden. Op basis van het kaartmateriaal kan gesteld worden dat het plangebied onbewoond was tijdens de 18de en 19de eeuw. Voor de periode voor de 18de eeuw zijn geen bronnen beschikbaar waardoor de aan- of afwezigheid van een archeologische site niet kan gestaafd worden.

[5] DESPRIET P 2009.

Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
NVT

Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
Zie hoger.

Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?

Binnen het plangebied staan twee gebouwen. Een eerste gebouw (200m^2) staat aan de Brugsesteenweg, het tweede gebouw bevindt zich net ten noordwesten van deze woning (457m^2). De bouw van deze twee gebouwen (funderingen, aanleg nutsleidingen en diverse putten) zal enige verstoring van de ondergrond teweeggebracht hebben. De rest van het plangebied is aangelegd als verharde parking.

Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?

In totaal kunnen vier zones (overeenkomstig met de vier loten) van verstoring aangeduid worden. Ter hoogte van lot 1 wordt een impact van 200m^2 (afbraak woning en opbouw op dezelfde plaats) voorzien. Ter hoogte van lot 2 wordt een impact van 882m^2 voorzien. Het gaat om de afbraak van het gebouw (457m^2) en een deel van de parking (425m^2). Ter hoogte van loten 3 en 4 wordt een impact van 250m^2. De totale oppervlakte van de impact komt op 1582m^2.

Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

Archeologische resten zouden informatie kunnen verschaffen over de vroege menselijke aanwezigheid in de streek.

1.4 Conclusie

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek is een geplande verkaveling ter hoogte van de Brugsesteenweg-Stokerijstraat te Kuurne (Prov. West-Vlaanderen). Het projectgebied wordt in deze studie Kuurne Brugsesteenweg-Stokerijstraat genoemd.
Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.
Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van het projectgebied. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.
Het projectgebied situeert zich in het noordwesten van de gemeente Kuurne. Kuurne is in West-Vlaanderen gelegen en grenst in het zuidwesten aan de stad Kortrijk, in het noorden aan de gemeente Lendelede en in het oosten en zuidoosten aan de stad Harelbeke. Het plangebied bevindt zich ten noordwesten van de dorpskern. De kadastrale percelen die deel uit maken van het plangebied zijn terug te vinden onder Kuurne, sectie B, perceel nrs. 162K2 en 162L2
Er wordt een stedenbouwkundige vergunning aangevraagd voor een geplande verkaveling. In totaal wordt het terrein onderverdeel in vier loten. Lot 1 heeft een oppervlakte van 486m^2 en behelst perceel 162K2 en een deel van perceel 162L2. Op dit lot staat gebouw 1 met een oppervlakte van circa 200m^2. Lot 2 heeft een oppervlakte van 1596m^2 en bestaat uit het tweede gebouw (457m^2) en een deel van de verharde parking (deel van perceel 162L2). Lot 3 bevindt zich in het noordwesten van terrein en heeft een oppervlakte van 778m^2. Op dit deel van perceel 162L2 komt een nieuwe bouwkavel. Lot 4 tenslotte bevindt zich in het noordoosten van het plangebied en heeft een oppervlakte van 781m^2. Ook hier komt een nieuwe bouwkavel. In totaal kunnen vier zones (overeenkomstig met de vier loten) van verstoring aangeduid worden. Ter hoogte van lot 1 wordt een impact van 200m^2 (afbraak woning en opbouw op dezelfde plaats) voorzien. Ter hoogte van lot 2 wordt een impact van 882m^2 voorzien. Het gaat om de afbraak van het gebouw (457m^2) en een deel van de parking (425m^2). Ter hoogte van loten 3 en 4 wordt een impact van 250m^2. De totale oppervlakte van de impact komt op 1582m^2.
Op basis van het bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat het archeologisch potentieel van dit projectgebied vrij groot is. Rondom het plangebied werden al heel wat archeologische sites aangetroffen gaande van de metaaltijden, de middeleeuwen tot de nieuwe tijden. Archeologische resten zouden informatie kunnen verschaffen over de vroege menselijke aanwezigheid in de streek. De te nemen maatregelen worden voorgesteld in het Programma van Maatregelen.

1.5 Bibliografie

- Agentschap Onroerend Erfgoed 2016
- AGIV
- CARTESIUS
- DOV Vlaanderen
- Geoportaal
- Geopunt
- Kaart en Huis Brugge
- Wikipedia

- DESPRIET P., 2009. Bavikhove Goed te Vaerewijk, in: Zuid-Westvlaamse opgravingen 2008. Archeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen 70, pp. 4-5
- GYSSELING M. 1960. Toponymisch woordenboek van België, Nederland, Luxemburg, Noord-Frankrijk en West-Duitsland (vóór 1226), deel I A-M, s.l.
- KALSHOVEN M., VERBEEK C., 2015. Kuurne, Pieter Verhaeghestraat (Kortrijk-Noord). Archeologische opgraving. BAAC rapoort A-13.0095, 's Hertogenbosch.
- MESSIAEN L., VERBRUGGEN A., 2012. Kuurne – Pieter Verhaeghestraat. Rapportage archeologische prospectie 08/11-01/12/2011. GATE-Rapport 35.
- PIETERS T. 2013. Archeologisch vooronderzoek Kuurne Najaarsweg, Ruben Willaert rapport 128, Sijsele.
- VAN RANST, E. & SYS, C. 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen*. Universiteit Gent.

1.6 Lijst met afbeeldingen

Figuur 1 Kadasterplan met aanduiding van het plangebied. (bron: geopunt) 4
Figuur 2 Topografische kaart met aanduiding van het plangebied. (bron: AGIV & NGI)....4
Figuur 3 Topografische kaart (detail) met aanduiding van het plangebied. (bron AGIV & NGI)....5
Figuur 4 Zicht vanaf de Brugsesteenweg op het plangebied. (bron: google.be)....7
Figuur 5 Zicht op het huis nr 413 gelegen langs de Brugsesteenweg (bron: google.be). 8
Figuur 6 Zicht vanaf de Stokerijstraat op het plangebied (bron: google.be). 8
Figuur 7 Het plan der werken. (bron: initiatiefnemer). 10
Figuur 8 Uitsnede uit het plan der werken. Aanduiding van de 4 loten (bron: initiatiefnemer). 10
Figuur 9 Projectie van een uitsnede van het plan der werken op de orthofoto uit 2016 (bron: geopunt & initiatiefnemer).....11
Figuur 10 Het projectgebied aangeduid op de Tertiaire kaart (bron: geopunt en DOV).....15
Figuur 11 Het projectgebied aangeduid op de Quartaire kaart (bron: geopunt en DOV).....16
Figuur 12 Het projectgebied aangeduid op de bodemkaart (bron: geopunt). 17
Figuur 13 Het projectgebied aangeduid op de potentiële bodemerosiekaart (bron: geopunt).....18
Figuur 14 Het projectgebied op de bodemgebruikerskaart (bron: geopunt). 19
Figuur 15 Het projectgebied aangeduid op het DTM (bron: geopunt). 20
Figuur 16 Het projectgebied aangeduid op het DTM met hoogteprofielen (bron: geopunt). 20
Figuur 17 Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1777). (bron: geopunt)....23
Figuur 18 Uitsnede uit de Atlas der Buurtwegen (ca. 1840) (bron: geopunt).....23
Figuur 19 Uitsnede uit de kaart Vandermaelen (1846-1854) (bron: geopunt) 24
Figuur 20 Uitsnede uit Popp-kaart (1842-1879) (bron: geopunt).....24
Figuur 21 Orthofoto uit 1971 (bron: geopunt).....25
Figuur 22 Orthofoto uit 1990 (bron: geopunt).....25
Figuur 23 Orthofoto uit 2016 (bron: geopunt).....26
Figuur 24 CAI kaart met aanduiding van het projectgebied (bron: geopunt & CAI). 27